

Matuszak, Jacek Z.

"Mazowsze w dwudziestoleciu międzywojennym (w granicach województwa warszawskiego)", pod red. Andrzeja Stawarza, Warszawa 1998 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 12, 280-281

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pracy, a także cały aparat krytyczny są bardzo dokładne. Treść doskonale uzupełniają zestawienia tabelaryczne i liczne w pracy szkice, mapy i fotografie oraz szczególnie godne uwagi aneksy. Choćby z tego powodu praca ta zasługuje na uwagę. Mimo iż, jak zaznacza sam autor, publikacja ta nie wyczerpuje tematu, to zapewne może posłużyć do dalszych, jeszcze bardziej szczegółowych poszukiwań i badań.

Jacek Z. Matuszak

***Mazowsze w dwudziestoleciu międzywojennym (w granicach województwa warszawskiego)*, red. nauk. Andrzej Stawarz, Mazowieckie Towarzystwo Kultury, Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Warszawa 1998, ss. 249**

Dwudziestolecie międzywojenne było okresem w historii Polski, w którym zaszło wiele przełomowych wydarzeń i zjawisk. W stosunkowo krótkim czasie skumulowało się wszystko to co przyniosła ze sobą niepodległość. Ta dynamika przemian, jaką daje się zauważyć we wszystkich dziedzinach życia młodego państwa, daje się przenieść w mikroskali także na obszar Mazowsza.

Prezentowana pozycja, będąca efektem końcowym zatytułowanej tak samo konferencji, dobitnie o tym przekonuje. Zebrane tu teksty, omawiające zarówno zagadnienia gospodarcze i społeczne, jak i kulturalne, skupiają się właśnie na ukazaniu przełomowości tego okresu.

Mazowsza dotyczyły podobne problemy jak całego kraju jeśli chodzi o trudności do przezwyciężenia na starcie w nową rzeczywistość. Wraz z niepodległością nastąpił gwałtowny rozwój gospodarczy. Zmieniało się oblicze miast i miasteczek. Bardzo intensywnie rozwijały się ruchy społeczne, prasa lokalna, odgrywająca dużą rolę w ramach regionu. Tu również pojawiła się kwestia reformy rolnej.

Pewną odmienność przyniosły ze sobą wydarzenia roku 1920. Nie można zapominać o tym, że kluczowe dla całej Polski wydarzenia związane z wojną polsko-radziecką toczyły się na obszarze Mazowsza. Bitwa warszawska z sierpnia tego roku toczyła się na przedpolach stolicy odradzającego się państwa, stąd nie mogło zabraknąć tego aspektu dziejów regionu w tej książce. Zwłaszcza, że w dużej mierze wpłynęło to na tempo zmian we wszystkich dziedzinach życia ludności.

Nie zabrakło także zagadnień o nieco mniej ogólnym charakterze. Znalazło się tu miejsce na omówienie wizerunku Mazowsza w literaturze, czy roli siedziby państwa Iwaszkiewiczów w Stawiskach jako centrum kulturalnego. Bardzo ciekawe są teksty omawiające rozwój muzealnictwa w regionie, czy zwłaszcza zagadnienie pozycji Płocka będącego drugim po Warszawie ośrodkiem regionu. Na uwagę zasługuje także tekst omawiający, wprawdzie dość skrótowo ale jednocześnie kompleksowo, zagadnienia rozwoju prasy lokalnej, która mimo utrudnionego, z uwagi na bliskość Warszawy, funkcjonowania, odgrywała ogromną rolę w środowiskach lokalnych poszczególnych miast i miasteczek Mazowsza. Było tych tytułów bardzo wiele, co szczególnie warto pod-

kreślić w obliczu konieczności egzystowania obok tytułów prasy ogólnopolskiej wychodzącej w Warszawie.

Książka powstała jako zbiór artykułów wygłoszonych na konferencji poświęconej Mazowszu w okresie międzywojennym. Z tego powodu żaden z tematów nie został, bo nie taki był cel, wyczerpany w całości. Jak podkreślają wydawcy praca ta ma na celu wypełnienie luki jaka powstała w opisywaniu dziejów Mazowsza. Jest to jedna z niewielu pozycji omawiających ten ważny dla regionu okres, a każdy z prezentowanych tekstów może i powinien chyba posłużyć jako podstawa do szerszego opracowania. Godne podkreślenia jest uzupełnienie wielu spośród prezentowanych tekstów ilustracjami i zestawieniami tabelarycznymi, które znacznie ułatwiają i wzbogacają lekturę. Na ogół bardzo bogata jest baza źródłowa wykorzystana przy opracowywaniu poszczególnych referatów. Pozycja ta powinna znaleźć szerokie grono odbiorców z uwagi na swoją tematykę.

Jacek Z. Matuszak

***Mazowsze: tradycja i współczesność*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1999, ss. 216**

Mazowsze jako region doczekało się już bardzo wielu szczegółowych opracowań, które swoją tematyką objęły różne zagadnienia. Prezentowana przez Wydawnictwo Naukowe Scholar książka jest kolejną próbą przedstawienia dziejów regionu. Jednak jak zaznaczył to wydawca „jest to książka o Mazowszu i województwie mazowieckim, pierwsza tego rodzaju”. Jej wyjątkowość ma polegać na próbie całościowego przedstawienia dziejów obszaru zarówno pod względem historyczno-politycznym jak i gospodarczo-kulturalnym. Próbę takiego ujęcia, łączącego historię ze współczesnością, podjęło się kilku autorów, a ich efektem jest prezentowana publikacja.

Na wstępie zapoznaje się czytelnik z burzliwymi, ale jednocześnie niezwykle ciekawymi i skomplikowanymi historycznie dziejami tej dzielnicy. Józef Kazimierski prowadzi zainteresowanych poprzez tereny Mazowsza od najwcześniejszych momentów ich wyodrębnienia się jako całości. W sposób przejrzysty można przekonać się o bogactwie wydarzeń, jakie miały miejsce na tym obszarze, aż po dzień dzisiejszy.

Mazowsze odsłania przed czytelnikiem swoje piękno przyrodnicze (Tomasz Zarycki). Może się on dowiedzieć jak powstawała tak charakterystyczna rzeźba terenu, a także z czego wynika i na czym polega urok krajobrazu ziemi mazowieckiej.

Najbardziej rozbudowane są rozdziały poświęcone zagadnieniom społeczeństwa i gospodarki (Roman Szul). Można się z nich dowiedzieć o wiodącej roli naszego województwa w gospodarce całego kraju. Autor pozwala dostrzec atuty, ale także słabości regionu. Przedstawione zostały m.in. zagadnienia demografii, kwestie związane z produkcją, kształceniem i bezrobociem. Wyłaniający się z tego obraz jest raczej pozytywny, choć widoczne są także pewne zagrożenia, zwłaszcza rosnąca dominacja Warszawy nad resztą regionu. Rozdział omawiający szanse rozwoju, zarówno te wewnątrzregionalne jak i międzyregionalne czy wreszcie międzynarodowe, to bardzo ciekawa i zarazem